

Sybilla Daković

HRVATSKI PRIJEDLOG NASUPROT I NJEGOVI POLJSKI PRIJEVODNI EKVIVALENTI

dr. sc. Sybilla Daković, Uniwersytet Wrocławski, sybilla.dakovic@uwr.edu.pl, Wrocław

pregledni članak

UDK 811.163.42'367.63

811.162.1'367.633

rukopis primljen: 3. 7. 2018.; prihvaćen za tisak: 15. 11. 2018.

U članku na osnovi paralelnog korpusa tekstova hrvatske književnosti te njihovih poljskih prijevoda utvrđujemo fond prijevodnih ekvivalenata hrvatskog prijedloga nasuprot. Uvodna analiza omogućuje određivanje prostornih i neprostornih značenja leksema polaznog jezika i karakteriziranje količinskih odnosa među njima, dok središnji dio istraživanja izdvaja ekvivalente za pojedina značenja gdje dominiraju sekundarni prijedlozi.

Ključne riječi: *prijedlozi; prijedlog nasuprot; prijevodna ekvivalencija; hrvatski jezik; poljski jezik; slavenski jezici*

1. Uvod

Poredbene analize prijedloga u svijetском i europskom jezikoslovlju sve su brojnije. Zadaća je tih istraživanja ispitati značenja prijedloga i odrediti im unutarnju strukturu te usporediti opseg upotreba određenih prijedloga u dvama jezicima, ili više njih, ili pak istražiti na koji su način izraženi slični sadržaji u usporednom jeziku/usporednim jezicima. Hrvatski je jezik uspoređivan sa mnogim europskim jezicima (npr. Zovko Dinković – Gros 2018, Brala 2000a, Brala 2000b), a u okviru slavenskih jezika npr. s ruskim (Matas Ivanković 2014) ili ukrajinskim (Graljuk 2013) dok poredbe

nekoliko slavenskih jezika predstavljaju rijetkost (npr. Šarić 2008). Usporedba hrvatskih s prijedlozima u poljskom jeziku nije bila čest predmet analiza ni u hrvatskoj ni u poljskoj lingvistici, iako je među europskim zemljama upravo u Poljskoj najviše inozemnih kroatistika u kojima se obrazuje prevoditelje, pa samim time postoji izrazita potreba za detaljnim poredbenim istraživanjima ovih dvaju jezika. Usporedbom hrvatskih i poljskih prijedloga do sada su se bavile Šarić (2008) i Daković (npr. 2015, 2017), no prijedlog *nasuprot* još nije bio predmet istraživanja.

Cilj je ovog istraživanja određivanje poljskih prijevodnih ekvivalenata hrvatskog prijedloga *nasuprot* i analiza njihovih značenja. Metoda prijevodne ekvivalencije korištena u radu pripada metodologiji komparativne lingvistike, a jezična je građa crpljena iz zatvorenog korpusa 25 hrvatskih književnih tekstova koji su nastali u 20. i 21. stoljeću i njihovih poljskih prijevoda. Uz komparaciju u istraživanju su upotrijebljene kvalitativna i kvantitativna metoda.

Istraživanje se sastoji od dva dijela. Prvi dio ima za cilj određivanje značajki građe polaznog, hrvatskoga jezika kao npr. učestalost prijedloga *nasuprot* u korpusu, određivanje njegove rekcije, ustaljivanje dominantnog značenja te općih značenja jedinica s desne i lijeve strane prijedloga. Ovo istraživanje služi dopunjavanju saznanja o prijedlogu *nasuprot*, koja se nalaze u dosadašnjim radovima o ovoj problematici.

Drugi je dio rada komparativna analiza čiji je cilj predstavljanje rezultata istraživanja jezičnih elemenata koji su realizacije prijedloga *nasuprot* u poljskom jeziku, njihovo određivanje u leksičkom i gramatičkom pogledu te utvrđivanje sličnosti i razlika u izražavanju istovjetnih sadržaja u obama analiziranim jezicima. Također, određuje se glavni ekvivalent koji je formalni korespondent hrvatskog prijedloga *nasuprot*.

2. Prijedlog *nasuprot* u stručnoj literaturi

Hrvatski prijedlog *nasuprot* rijedak je sekundarni prijedlog koji se ipak pojavljuje u svim funkcionalnim stilovima (Moguš – Bratanić – Tadić 1999). Njegovo je osnovno značenje prostorno, koje označava prostornu sučeljenost (frontalnu lokalnost)¹: „OL nalazi se ili kreće na manjemu ili većemu odstojanju u odnosu na L, i to tako da su im prednje strane sučeljene” (Silić

¹ Matovac prostornu upotrebu prijedloga *nasuprot* svrstava u orijentacijske prijedloge (2017: 229).

– Pranjković 2007: 246). Iz prostornog značenja razvilo se značenje suprotnosti (adverzativnosti), a prijedlog *nasuprot* „označuje supostavljenost ili suprotstavljenost dvaju ili više predmeta (...) npr. *Nasuprot škole nalazilo se kazalište lutaka, Postupili su nasuprot njegove izričite želje*” (Silić – Pranjković 2007: 218). U ranijem radu Pranjković za neprostorno značenje koristi naziv „nedimenzionalni adverzativ” (2001: 25). Prijedlog *nasuprot* kao ostvaraj značenja dopusnosti (koncesije) spominju samo Nazalević Čučević – Cvinatušić Tvico, što ilustriraju primjerom: *Nasuprot očekivanjima Ina neće povećati cijene benzina na svojim crpkama* (2012: 535)².

Leksikografski izvori u pravilu ne razlikuju pojedina značenja ovog prijedloga nabrajajući uglavnom sinonimne riječi i izraze (Hrvatski jezični portal, Anić 1998, Rječnik hrvatskoga jezika 2000). Iznimka je Veliki rječnik hrvatskoga standardnog jezika (2015) koji osim prostornog značenja bilježi sekundarno značenje u obliku definicije: „nasuprot izražava suprotstavljanje, neslaganje [ja nasuprot svih]”. Sinonimne riječi i izrazi koje navode rječnici jesu: *usuprot, suprot, prema, naspram, preko, protiv, na suprotnoj strani, na suprotnu stranu, sučelice* (Hrvatski jezični portal, Anić 1998, Rječnik hrvatskoga jezika 2000, Veliki rječnik hrvatskoga standardnog jezika 2015, Šarić – Wittschen 2008). U gramatikama se s druge strane pojavljuju sinonimi prostornog značenja: *preko puta, vis-à-vis* (Silić – Pranjković 2007: 246).

Nasuprot pripada grupi prijedloga oko čije rekcije u hrvatskoj literaturi nema suglasnosti. Razmatrana su dva stava: da je *nasuprot* isključivo dativni prijedlog³ ili da ima dvostruku rekciju, dativnu – primarnu, sukladnu s normom te sve češću genitivnu⁴ koja je prisutna u „neformalnoj komunikaciji i manje obvezujućim stilovima standardnoga jezika” (<http://>

² Nazalević Čučević i Cvinatušić Tvico primjećuju također problem različitosti i nedosljednosti opisa prijedloga *nasuprot* u hrvatskim gramatikama i izostavljanje značenja dopusnosti (2012: 535).

Iako Pranjković smatra permisiv (koncesiv) posebnim tipom adverzativa koji se iz adverzativa razvio, ne uključuje prijedlog *nasuprot* u skupinu permisiva (2001: 25). Također ne radi to explicitno u Hrvatskoj gramatici, ipak navodi primjere s *nasuprot* u tom značenju i nabraja ga u nizu s prijedlozima *unatoč* i *usprkos* (2007: 218). Slično je u radu Belaja – Tanackovića Faletara (2014: 401).

³ Babić – Brozović – Škarić – Težak 2007: 565, Babić – Mogaš 2011: 265, Barić – Lončarić – Malić – Pavešić – Peti – Zečević – Znika 1997: 279, Brabec – Hraste – Živković 1968: 155, 225, Opačić 2009: 219.

⁴ Silić – Pranjković 2007: 204, 218, 220, 222, 243, Raguž 1997: 137.

jezicni-savjetnik.hr/?page=13) ili administrativno poslovnom stilu (Silić – Pranjković 2007: 381).

Adpozicija *nasuprot* može se upotrebljavati kao poslijelag ako želimo istaknuti odnos (Barić – Lončarić – Malić – Pavešić – Peti – Zečević – Znika 1997: 598, Katičić 2002: 530).

Prijedložni izrazi s prijedlogom *nasuprot* sintaktički mogu biti fakultativni član rečenice (npr. priložna oznaka, atribut) ili mogu biti obvezna dopuna uz glagole koji zahtijevaju dopunu.

3. Prijedlog *nasuprot* u korpusu

Broj ekscerptiranih jedinica hrvatskog jezika potvrđuje neučestalost istraživanog prijedloga, naime prikupljeno je 76 prijedložnih izraza s prijedlogom *nasuprot*. Prijedlog se pojavljuje uglavnom s dativnom rekcijom (67 ekscerpata, 88%). Genitivna rekcija ima samo 9 potvrda (12%): za prijedloge s prostornim značenjem 8 i 1 sa značenjem suprotnosti. Vrijedi spomenuti činjenicu da se u nekim izvorima pojavljuju obje rekcije, npr. kod Špoljara (1971), Šegedina (1944) ili Jergovića (2007; 2008).

Istraživanje semantike prijedloga dovodi do zaključka da prostorna značenja dominiraju nad neprostornim: prostorno značenje imale su 62 potvrde (82%), a neprostorno 14 (18%). Od prostornih značenja dominirala su ona koja se odnose na statičnost (61 ekscerpt) dok su dinamični odnosi svedeni na samo jednu potvrdu.

U slučaju prostornog značenja prijedlog *nasuprot* upućuje na odnose između dviju imenskih riječi, najčešće konkretnih imenica ili onih koje označavaju živo biće, osobu. Jedinice koje dolaze iza prijedloga konkretne su imenice, objekti raznih veličina među kojima se nalaze topografski objekti u urbanom prostoru kao nazivi zgrada, parkova: *muzej, samostan, radnja, kavana, crkveno zdanje*, objekti izvan urbane sredine, npr. *otok, selo*, nazivi elemenata izgrađenog prostora: *prozor, vrata, ogradica, ulaz, radni kutak, zid*, te namještaja *krevet*, rijetko nazivi vozila: *kompozicija vlaka*, nazivi osoba i osobne zamjenice, rijetko nazivi dijelova tijela: *ruke*. Glagoli koji dolaze uz prijedložne izraze pretežno označavaju statične odnose, kao što su prebivanje na određenom mjestu, zauzimanje mjesta od kojih najveću učestalost imaju *stajati* (11), *sjediti* (10), rjeđe *nalaziti se* (6), *sjesti* (4), *biti* (3), *stanovati* (2), a pojedinačni su slučajevi glagoli: *smještati se, smjestiti se, ležati, objesiti, postaviti, parkirati, pasti, uzdizati se*. Za veći dio navedenih riječi prijedložni je izraz dopuna. Preostali malobrojni glagoli

npr. *uzeti, zijeovati, odzvanjati, ljuljati se* označavaju razne vrste radnji koje se izvode na lokaciji koju označava prijedložni izraz. U ovom slučaju glagol ne konotira prijedložni izraz.

Uporaba prijedloga *nasuprot* s glagolima kretanja bila je vrlo rijetka – zabilježen je samo jedan primjer s glagolom *kretati se*.

Kao imenske riječi koje su upravna riječ za prijedložni izraz pojavljuju se imenice u raznim padežima: konkretne i znatno rjeđe za živo, koje se odnose na objekte različitih veličina, uglavnom topografske te elemente zgrada i njihove opreme, npr. *mjesto, sjedište, zid, ograda, vrata, park, trg, drveće, naslonjač, zgrada, stol, kavanica, buffet, uličica* i sl. Rijetko su se u tom položaju pojavljivale zamjenice.

Primjeri s upotrebom *nasuprot* u neprostornom značenju čine manje brojnu grupu (14). U ovom tipu konstrukcija uspoređuju se dva elementa, npr. ideje, odlike karaktera, izgleda (npr. *...samo ga je izdavala brada, crna i jaka, koja je, nasuprot sijedoj kosi, Matinom licu davala neki čudan izraz.* Jergović – Srda), a prijedložni izraz koji dolazi s odgovarajućim glagolom može izražavati dopusnost (npr. *uprvši pogled u prazno, mislio je: kako će sutra u propovijedi to kazati, kako će ožigosati tu djecu, Gospode, nasuprot onoj Kristovoj riječi?!* Šegedin – Djeca) ili također označavati odnosnost (*...ali to ne bijaše ništa prema ovoj nepravednosti nasuprot maloj djeci, koja nijesu mogla biti krštena.* Šegedin – Djeca). U tom potonjem značenju često je riječ o negativnim okolnostima (npr. *... užarena sinteza verige iskustava, koja poprima oblik neprijateljstva nasuprot životu tamo izvan njega ...* Šegedin – Djeca). Treba naglasiti da se značenje odnosnosti pojavljuje samo u djelima Petra Šegedina.

Glagoli uz neprostorne prijedložne izraze imaju raznovrsna značenja koja je teško kategorizirati, npr.: *ožigosati, vidjeti, davati izraz.*

4. Istraživanje ekvivalencije

Među ekvivalentima pojavili su se primarni prijedlozi, sekundarni prijedlozi te izrazi koji teže poprijedloženju. Zabilježena su tri slučaja slobodnih prijevoda u kojima je prijedlog zamijenjen nekom drugom vrstom riječi ili frazemom. Prijedložni ekvivalenti analizirani su u okviru dviju glavnih semantičkih skupina: prostornih i neprostornih značenja, unutar kojih izdvajamo i opisujemo značenja poljskih ekvivalenata u skladu s poljskom klasifikacijom prijedložnih odnosa. Uz svaki ekvivalent naveden je broj pronađenih primjera, ipak se odustaje od detaljne statističke analize

koja pokazuje postotni odnos pojedinih ekvivalenata s obzirom na neveliku prikupljenu jezičnu građu, koja ne omogućava provođenje dosljedne statističke analize. Slučajevi slobodnih prijevoda opisani su nakon analize prijedložnih ekvivalenata.

4.1. Prostorna značenja

4.1.1. Ekvivalenti sa značenjem lokacije

Ekvivalenti koji imaju značenje lokacije imali su 61 potvrdu. U lokacijskom značenju najčešći ekvivalent je prijedlog *naprzeciw* koji također dolazi u varijanti *naprzeciwo*. U ovom radu varijante će biti tretirane kao jedna skupina, na što nas navodi pristup predstavljen u rječnicima: bilježe se ili u jednoj natuknici (Słownik języka polskiego – dalje u tekstu SJP PNW, Inny słownik języka polskiego 2010 – ISJP), ili se oblik *naprzeciwo*⁵ upućuje na natuknicu *naprzeciw* (Uniwersalny słownik języka polskiego 2004 – USJP, Dunaj 2007, ISJP). Klebanowska ih također smatra varijantama (1969: 141).

Prijedlog *naprzeciw/ naprzeciwo* pojavljuje se kao ekvivalent 51 put (27 kao oblik *naprzeciwo*, dok *naprzeciw* ima 24 potvrde). Leksikografske definicije poljskog prijedloga obuhvaćaju dva značenjska aspekta⁶: prvi govori o djelovanju ili položaju na suprotnoj strani, s druge strane nečega („Słownik języka polskiego” 1955–1969 – dalje SJPD) ili u poziciji nasuprot nečemu, usmjerenom prema čemu (USJP). Značajni dio definicija pri tom naglašava frontalnost, što kroz isticanje prednje strane objašnjava antropocentrizam, a ponekad čak navodi upravnu imeničku jedinicu kao osobu (ISJP). Drugo se značenje poljskog prijedloga odnosi na situaciju pokreta osobe u pravcu iz kojeg očekuje dolazak druge osobe (USJP), u nekim rječnicima odnos se određuje kao „cilj kretanja koji se nalazi na suprotnoj strani nečega ili nekoga tko se kreće” (Dunaj 2007).

U prvom značenju element iza prijedloga određuje se kao živo ili neživo, u adlativnom značenju samo kao živo, kao subjekt (vršitelj radnje). Ova značenja u rječniku uglavnom su navođena u jednom rječničkom

⁵ Inny słownik języka polskiego (2010) sadrži informaciju da je oblik *naprzeciwo* rjeđi.

⁶ U kontekstu komparacije ovog prijedloga s hrvatskim *nasuprot* zanimljiva je informacija da je u prošlosti prijedlog *naprzeciw* nosio značenje usporednosti ili primatelja. U suvremenom poljskom jeziku prijedložni izrazi s ovim značenjem nisu više u uporabi (SJPD).

članku, ali u Dunajevu rječniku (2007) izdvojena su kao posebne natuknice, što se može tumačiti drugačijom rekcijom značenja: prostorni *naprzeciw/naprzeciwo* dolazi s genitivom, dok adlativni dolazi s dativom. Prijedlog može također stajati u postpoziciji (USJP). U prikupljenoj jezičnoj građi taj oblik nije zabilježen uz glagole kretanja.

(1) *Nasuprot njemu nalazio se čovjek koji je držao televizijsku kameru.* Ferić – Mišolovka

Naprzeciwo niego znajdował się człowiek z kamerą telewizyjną.

(2) *Za dobar sat bit ćemo nasuprot ulazu.* Horvat – Besa

Za dobrą godzinę będziemy naprzeciwo wejścia.

(3) *Sjeo sam nasuprot rasplakanoj na svoj otoman.* Novak – Miris

Usiadłem naprzeciw Erminii na swojej otomanie.

Preostali prijevodni ekvivalenti primjetno su manje brojni: ovdje se nalaze skupine koje sadrže od 1 do 4 potvrde. Značenjski bliski originalnom prijedložnom izrazu jesu nizovi *na wprost+G* (4) i *po drugiej stronie+G* (1). Poljski istraživači prvi niz svrstavaju u sekundarne prijedloge (Lesz-Duk 2011, Milewska 2003a) i navode kao natuknicu u nekim rječnicima poljskog jezika (Dunaj 2007, USJP), dok je drugi niz ustaljeni izraz, koji ne bilježe leksikografski izvori ili monografije, a koji, kao što se čini, ovdje vrši prijedložnu funkciju.

U definicijama prijedloga *na wprost* također je naglašena frontalnost (ISJP), ali i položaj u ravnoj liniji nečega što se nalazi na suprotnoj strani (Dunaj 2007). Taj potonji element nije se našao u definiciji prijedloga *naprzeciw/naprzeciwo*, iako je naveden kao jedini sinonim. Izraz *po drugiej stronie* oskudniji je u pogledu značenja jer ne sadrži sê m frontalnosti, već samo opozicije.

U sljedećoj grupi prijevoda se nalaze prijedložni izrazi koji odudaraju od originalnog značenja, naime značenje nasuprotnog položaja zamijenjeno je prostornim odnosom blizine. Ovdje ubrajamo prijevodne ekvivalente *koło+G* (3), *obok+G* (1) i *przy+L* (1) koje leksikografski izvori navode kao sinonime (USJP, ISJP, SJP PWN). Prva su dva prijedloga sekundarna.

(4) *Nasuprot radnom kutku bijaše mali otoman.* Orhel – Uzbuna

Koło biurka stała nieduża niska kanapa.

- (5) *Osjeća se pomalo crknuto kao da je već kasno navečer i nakon lutanja i šalabazanja po ulicama našao se prije povratka kući, to beskrajno odgađanje, u buffetu nasuprot Kvaternikovom trgu, ulovio je sebe kako bez misli bulji kroz staklo na ulicu.*

Špoljar – Neprilike

Czuje się zdechły, tak jakby późnym wieczorem, po dniu spędzonym na bezcelowym łożeniu, na włączędze po mieście, znalazł się przed powrotem do domu – to bezgraniczne odwlekanie! – w barze koło placu Kwaternika i złapał się na tym, że bezmyślnie patrzy przez okno na ulicę.

- (6) *Odmah uz istočni zid velike dvorane, nasuprot balkonskim vratima, vodile su drvene stepenice na drugi kat kuće. Šegedin – Djeca*

Tuż przy wschodniej ścianie dużej izby, obok wyjścia na nowe podwórze, drewniane schody prowadziły na drugie piętro domu.

- (7) *Sav zabezeknut dospio sam do perona nasuprot dugoj kompoziciji vlaka u sklizavom i mokrom mraku. Špoljar – Vjenčanje*

Zbaraniały powlokłem się na peron, przy którym stał długi pociąg w śliskim, wilgotnym mroku.

Valja napomenuti da postoje radovi koji značenjski element blizine primjećuju i u prijedlogu *nasuprot* (Šarić 2008: 226).

4.1.2. Ekvivalenti sa direktivnim značenjem

U istraživanoj građi pojavljuje se samo jedna potvrda s direktivnim značenjem. Kao ekvivalent hrvatskog prijedloga *nasuprot* zabilježen je ustaljen izraz (frazem) konstrukcije: glagol kretanja + *na spotkanie* + G. Iako poljski jezični sustav omogućuje upotrebu prijedloga *naprzeciw*+D, prevoditelj je izabrao drugačije.

- (8) *Gledali smo kroz prozor i ugledali neke konjanike kako jure prema nama. Njima nasuprot kretali su se neki ljudi pješice, naoružani velikim štitovima i sjekirama na dugim drškama.*
Furtinger – Plemenito

Patrzyliśmy przez okno i widzieliśmy pędzących na nas jeźdźców. Na ich spotkanie szli jacyś ludzie uzbrojeni w wielkie tarcze i siekiery na długich styliskach.

4.2. Neprostopna značenja

Uporabe *nasuprot* u sekundarnim značenjima pojavljuju se u istraživanoj građi preko četiri puta rjeđe od prostornih (14 potvrda), od kojih je 11 upotreba imalo prijedložne ekvivalente s trima značenjima.

4.2.1. Ekvivalenti sa značenjem odnosnosti

Funkcija odnosnosti realizirana je uz pomoć ekvivalenta *wobec*+G (3) i prijedloga *na+A* (1). Sekundarni prijedlog *wobec* koji pripada knjiškom stilu upućuje na nekoliko vrsta odnosa. Pokazatelj je funkcije odnosnosti⁷ i upućuje na osobnog ili neosobnog primatelja radnje, osjećajnog stanja ili naklonosti (sinonimni su *w stosunku do* i *względem*), može također biti u uzročnoj funkciji predstavljajući običnu ili nepovoljnu prinudnu okolnost (sinonimi: *z powodu*, *w związku z*, *w obliczu*), te izražavati usporedbenu funkciju odnoseći se na predmet poredbe ili „ticanja” (sinonimi: *względem*, *w stosunku do*, *w odniesieniu do*, *w porównaniu z*) (Lesz-Duk 2011: 135, Milewska 2003b: 118). Također informira o događanju u nečijoj nazočnosti, pred nekim (Dunaj 2007, USJP). S obzirom na mnogobrojnost značenja nazvan je općerelacijskim (polj. ogólnorelacyjny) tj. općim znakom uzajamnog odnosa sadržaja dviju riječi (Milewska 2003b). U pojedinim značenjima pojavljuju se semantička ograničenja imenice s desne strane prijedloga: u značenju primatelja radnje („ticanja”, odnosnosti) najčešće se pojavljuju osobne imenice, a u uzročnom značenju imenice koje označavaju neživo, uglavnom apstraktne (Lesz Duk 2011: 47, 72, 135).

U istraživanoj građi ekvivalent *wobec* pojavljuje se samo u jednom izvoru sa značenjem odnosnosti/ primatelja radnje. U hrvatskom primjeru ovo značenje se izriče dativom.

⁷ Odnosnost (relativno značenje) u Pranjčkovića označuje „čistu” relaciju, ticanje u najširem smislu, dakle „odnos među bićima, stvarima, pojavama i ostalim fenomenima što se označuju imenskim riječima, koji (odnos) nema nikakva određenog ni dimenzionalnog ni nedimenzionalnog značenja” (2001: 19).

- (9) *U crkvi su bili nepravedni prema kozličima (...), ali to ne bijaše ništa prema ovoj nepravednosti nasuprot maloj djeci, koja nijesu mogla biti krštena. Šegedin – Djeca*

W kościele byli niesprawiedliwi wobec koźląt (...). Ale to jeszcze nic w porównaniu z niesprawiedliwością wobec malutkich dzieci, które nie mogły być ochrzczone.

Prijedlog *wobec* izražava i odnos koji se može karakterizirati kao nepovoljna prinudna okolnost (primjer 10), koja može sadržavati značenijski element usporednosti (primjer 11):

- (10) *... užarena sinteza verige iskustava, koja poprima oblik neprijateljstva nasuprot životu tamo izvan njega ... Šegedin – Djeca*

...a on codziennie zmienia się w coraz bardziej w rozżarzoną syntezę doświadczenia, która przybiera postać wrogą wobec życia, tam poza nim.

- (11) *Tvoja je buna slabost, slabi i tihi samoljubivče! Što ti možeš nasuprot ovom bjesnilu ispred tebe?! Šegedin – Djeca*

Twój bunt jest słabością, cichy i słaby samolubie. Cóż możesz począć wobec tego szaleństwa przed tobą.

Primarni prijedlog *na+A* u istraživanoj građi dio je rekcije deverbativne imenice *reagowanie*, dok je imenica u akuzativu u tom kontekstu podražaj (Przybylska 2002:334):

- (12) *Tim urlikom je prekinuo, srušio sve pregrade, koje su do sada održavale običan, donekle normalan način reagiranja njegova bića nasuprot okolini. Šegedin je – Djeca*

W tym wrzasku runęły i zawałyły się wszystkie zapory, które dotąd jeszcze zapewniały mu zwykły, jako tako normalny sposób reagowania na otoczenie.

4.2.2. Ekvivalenti s dopusnim značenjem

U dopusnom značenju zabilježen je jedan ekvivalent, sekundarni prijedlog *mimo+G* (1) koji pokazuje uzrok ili nepovoljne okolnosti koje ipak nisu prepreka za nastanak danog stanja ili djelovanja (Milewska 2003b: 38).

- (13) (...) *u njezinom odnosu prema meni prepoznao sam nešto od one ljupke ali i okrutne igre kad je taj zamamljivi primjerak ženske osobe pokušao iz šale zavesti Jeana Moustachuja, a on je, nasuprot njezinom slatkim smiješku i golim koljenima, crvenio i zbunjeno križao pogledom.* Špoljar – Vjenčanje

W jej obecnym stosunku do mnie rozpoznawałem coś z owej wdzięcznej, lecz okrutnej gry, gdy dla żartu próbowała uwieść Ivana Własacza, jemu zaś, mimo słodkiego uśmiešku i nagich kolan tego nęcącego okazu kobiety, policzki rumieniły się ze wstydu.

4.2.3. Ekvivalenti s adverbzativnim značenjem

Značenje usporednosti izraženo je četirima ekvivalentima: sekundarnim prijedlogom *przeciwko*+D (2), primarnim prijedlogom *przy*+L (1) te prijedložno-padežnim konstrukcijama *w przeciwieństwie do*+G (2), *w opozycji do* + G (1) koje se smatra sekundarnim prijedložima (Milewska 2003a, 2003b) ili interpretira kao frazeme (USJP). Prijedlog *przeciwko*+D se odnosi na djelovanje, započeto i usmjereno protiv nečega, dok *w przeciwieństwie do*+G, *w opozycji do*+G pokazatelji su značenja razlikovne usporednosti (polj. *funkcja porównawcza różnicująca*). Jedinice *w przeciwieństwie*, *w opozycji* naglašavaju leksički sadržaj primarnog prijedloga *do*, koji pokazuje opću odnosnost. Sekundarni prijedlog *w opozycji do* smatra se manje leksikaliziranim u prijedložnoj funkciji (Milewska 2003b: 129, 125–126).

- (14) *Jer, molim vas, zar to nije đavao, zar to nije najperfidnija igra đavolska, kada se prividno igra poštenjem, pravednošću kao oružjem nasuprot boga, boga!* Šegedin – Djeca

No bo czyż to nie dzieło szatana, nie jego najbardziej podstępna gra, kiedy powołuje się niby to na dobroć i sprawiedliwość, a walczy przeciwko Bogu, Bogu!

- (15) *Nasuprot ciničnom i pragmatičnom pukovniku Barutanskom, romantik Niels Nielsen, u tom krvotoku ratova i primirja, postavlja sebi i svojim sugrađanima Blitvinima i Hunima, Blatvijcima i Kobilijancima jednostavno pitanje jesu li svi oni doista bijesni psi (...)* Ugrešić – Kultura

W przeciwieństwie do cynicznego i pragmatycznego pułkownika Barutańskiego „romantyk” Niels Nielsen w tej całej „cyrkulacji wojen i zawiesznień broni” stawia sobie i swoim współobywatelom Blitwanom i Hunom, Błotwinom i Kobylanom proste pytanie, czy wszyscy oni są „isotnie wściekłymi psami” (...)

- (16) *U jezike medija, u jugoslavensku svakidašnjicu, postepeno su ulazile riječi: etnički čisto (područje, ekipa, tim, radna organizacija) nasuprot, dakako, etnički nečistom.* Ugrešić – Kultura

Do języka mediów, do jugosłowiańskiej codzienności stopniowo przenikały nowe słowa: etnicznie czysty (teren, ekipa, zespół, zakład pracy) w opozycji do etnicznie nieczystego.

Osnovno je značenje primarnog prijedloga *przy*+L prostorno koje informira da se netko ili nešto nalazi na maloj udaljenosti, dok u istraživanoj građi nastupa u jednom od sekundarnih značenja te upućuje na kontrastivni predmet usporedbe (Dunaj 2007).

- (17) (...) *stavio je francuzicu na glavu, pa je dobro nakrivio, da izgleda kao na starim predratnim fotografijama, i samo ga je izdavala brada, crna i jaka, koja je, nasuprot sijedoj kosi, Matinom licu davala neki čudan izraz.* Jergović – Srda
(...) włożył beret, zsunął go na bakier, żeby wyglądać jak na starych przedwojennych fotografiach, zdradzał go tylko zarost, czarny i mocny przy siwych włosach.

4.3. Neprijedložni ekvivalenti

U istraživanoj građi pojavljuju se također neprijedložni ekvivalenti koji nisu točan prijevod. Značenja koja su sadržana u prijedložnom izrazu *s nasuprot* u odgovarajućem su kontekstu transponirana u pridjev *przeciwny*, glagol *odbijać od*+G ili zamijenjena frazemom *oko w oko z*+I. Navedeni izrazi ističu određene aspekte značenja hrvatskog prijedloga, npr. značenje suprotnosti sadržano je u pridjevu *przeciwny* ili glagolu *odbijać od*, dok frazeologizam *oko w oko z*+I ima značenje radnje, nalaženja ispred nečega, neposrednog susreta ili kontakta, koje je izvedeno od prostornog značenja blizine i frontalnosti (USJP).

- (18) *Ta me je unutarinja zapovijed, taj imperativ pojačan posljednjom slikom našeg oca – kako stoji u hodniku nasuprot prijateljicu koju sam predstavljao, s neizgovorenim upozorenjem na usnama – vodila kroz puste ulice, od Bjelava k Ivorovu stanu ... Štiks – Elijahova*

Ten wewnętrzny nakaz, ten imperatyw wzmocniony ostatnim obrazem naszego ojca – stojącego na korytarzu, oko w oko z zagrożeniem, jakie stanowiłem, z niewymówioną przestrogą na ustach – prowadził mnie pustymi ulicami ...

- (19) *... jedini koji će spasiti obraz ovog činovničko – vojničkog grada, tamo je, u tim ulicama, katnicama, obiteljskim kućama i vilama s ukrasnim vrtićem ispred primaćih i spavaće sobe, po njegovu mišljenju svijet prokletih nasuprot označenim tvrđim i svijetlim primjerima. Špoljar – Vrijeme*

...tam, na tych ulicach, w piętrowych kamienicach w domach jednorodzinnych i willach z ozdobnymi ogródkami przed salonem i sypialnią rozciąga się według niego świat przeklętych, przeciwny tym, których określiły twarde i światłe wzory.

- (20) *Sad se dobro vidjela zbojnost, tvrdo živuljavo mišičje i čekinjasta runjavost zdepastog Marka (božeprosti kao poguravog vepra!), nasuprot tanušnoj slamki od momčića, providne zemljave kože i naperenih crnkastih rebarca... Božić – Bomba*

Krępa budowa, twarde ruchliwe mięśnie i szczeciniasty zarost upodabniały go do potężnego dzika i odbijały jaskrawo od chuderlawej postaci chłopca o przezroczyściej ziemistej skórze i wystających śniadych żebrach...

5. Zaključak

Istraživanje prijedloga *nasuprot* i njegovih poljskih prijevoda potvrdilo je slabu zastupljenost ovoga prijedloga u promatranom korpusu, ali je pokazalo i dominaciju njegova prostornoga značenja nad sekundarnim neprostornim. A potonje su mnogovrsne; u najvećem broju slučajeva označavaju suprotnost, koja može poprimiti značenjsku nijansu razlikovne usporedbe. Primjer koji

predstavlja dopusno značenje, naime ukazuje na okolnost koja je u suprotnosti s nekim zbivanjem koje se ipak realizira/nerealizira, u hrvatskoj literaturi mogao bi se interpretirati kao suprotnost. Novo, dosad neopisivano u hrvatskoj literaturi značenje, koje se pojavilo u istraživanju ekvivalencije, je odnosnost. Potrebno je naglasiti da je ta upotreba zabilježena samo kod jednog autora – Šegedina – i može biti dio njegova idiolekta.

Ipak, i ovime se primjerom još jednom potvrđuje koliko su neprecizne dosadašnje leksikografske definicije prijedloga *nasuprot*, odnosno upućuje se na potrebu detaljnijeg istraživanja ovog prijedloga.

Kad su u pitanju oblik i gramatička svojstva poljskih ekvivalenata, najveći broj čine sekundarni prijedlozi koji su često specijalizirani u danim sematičkim funkcijama ili su čak monosemantički. Većina ih ima genitivnu rekciju, a samo jedan prijedlog, *przeciwko*, ima dativnu rekciju i metaforički realizira shemu direktivnosti.

Glavni ekvivalent u prostornom značenju jest prijedlog *naprzeciw/naprzeciwko* s obzirom na najveću učestalost i podudarnost značenja s hrvatskim *nasuprot*. Par *nasuprot: naprzeciw/naprzeciwko* može se tumačiti kao formalne korespondente.

Preostali ekvivalenti koji označavaju prostorni odnos sadržavali su ili dodatne značenjske elemente, npr. *na wprost* – položaj u ravnoj liniji od nečega, ili njihovo značenje nije sadržalo neke semove npr. *po drugiej stronie* – koji ne pretpostavlja frontalnost. Pitanje na koje vrijedi obratiti pozornost, a koje gotovo nije spominjano u literaturi, značenjski je element blizine što je vidljivo kod ekvivalenata *obok, koło, przy*. Daljnja detaljna istraživanja hrvatskog prijedloga mogu utvrditi u kojoj se mjeri prostorno značenje *nasuprot* odnosi na situaciju kada se određeni objekt nalazi u doseg pogleda (ispunjen uvjet vidljivosti)⁸.

Oskudnost izvorne građe ne omogućava određivanje glavnih ekvivalenata pojedinih neprostornih značenja. U ovoj grupi može se ipak primijetiti prožimanje pojedinih značenja u nekim kontekstima, npr. značenje odnosnosti, usporednosti i dopusnosti.

Istraživanje pokazuje brojnost sredstava kojima se može izraziti dano prijedložno značenje u poljskom jeziku, a metoda prijevodne ekvivalencije daje također uvid u pitanje skupina riječi u prijedložnoj funkciji.

⁸ Slična koncepcija u slučaju poljskog prijedloga *naprzeciwko* iznesena je u radu Klebanowske (1969).

Rezultati provedenog istraživanja mogu naći praktičnu primjenu u nastavi ili kod prevođenja te u leksikografskoj praksi.

Izvori

- Desnica, Vladan (1960) *Niespokojne wiosny*, prev. Zgmunt Stoberski, Wydawnictwo Ministerstwa Obrony Narodowej, Warszawa.
- Desnica, Vladan (2004) *Proljeća Ivana Galeba*. Večernji list, Zagreb, <http://riznica.ihjj.hr>, posjet 28. kolovoza 2017.
- Ferić, Zoran (1996) *Mišolovka Walta Disneya*, Naklada MD, Zagreb.
- Ferić, Zoran (2007) *Pułapka na myszy Walta Disneya*, prev. Gordana Đurđev, Marta Korpanty, Anna Krukowska, Fundacja Pogranicze, Sejny.
- Furtinger, Zvonimir (2010) *Plemenito porijeklo*, Psihophor, SFera, Zagreb, 375–401.
- Furtinger, Zvonimir (2010) *Proces, Psihophor*, SFera, Zagreb, 251–274.
- Furtinger, Zvonimir (1987) *Proces, Rozprawa precedensowa*, prev. Elżbieta Kawaśniewska, Iskry, Warszawa, 3–16.
- Furtinger, Zvonimir (1987) *Szlachetnie urodzony, Rozprawa precedensowa*, prev. Elżbieta Kawaśniewska, Iskry, Warszawa, 16–31.
- Gromača, Tatjana (2004) *Crnac*, Durieux, Zagreb.
- Gromača, Tatjana (2005) *Murzyn*, prev. Dorota Jovanka Ćirlić, Czarne, Wołowiec.
- Horvat, Joža (1981) *„Besa” – dziennik podróży*, prev. Jerzy Knabe, Wydawnictwo Morskie, Gdańsk.
- Horvat, Joža (2005) *Besa I*, Neretva, Zagreb.
- Jergović, Miljenko (2007) *Srda pjeva, u sumrak, na Duhove*, Europapress holding, Zagreb.
- Jergović, Miljenko (2011) *Srda śpiewa o zmierzchu w Zielone Świątki*, prev. Magdalena Petryńska, Czarne, Wołowiec.
- Jergović, Miljenko (2008) *Freelander*, Naklada Ljevak, Zagreb.
- Jergović, Miljenko (2010) *Freelander*, prev. Magdalena Petryńska, Pogranicze, Sejny.
- Kovač, Mirko (2007) *Grad u zrcalu*, Fraktura, Zaprešić.
- Kovač, Mirko (2012) *Miasto w lustrze*, prev. Dorota Jovanka Ćirlić, Pogranicze, Sejny.

- Kovač, Mirko (1988) *Drzwi żywota*, prev. Grzegorz Łatuszyński, Wydawnictwo Łódzkie, Łódź.
- Kovač, Mirko (2004) *Vrata od utrobe*, Večernji list, Zagreb, <http://riznica.ihj.hr>, posjet 28. kolovoza 2017.
- Krleža, Miroslav (1958) *Powrót Filipa Latinovicza*, prev. Maria Krukowska, Zygmunt Stoberski, Czytelnik, Warszawa.
- Krleža, Miroslav (2004) *Povratak Filipa Latinovicza*, Večernji list, Zagreb, <http://riznica.ihj.hr>, posjet 28. kolovoza 2017.
- Kušan, Ivan (1966) *Zagadkowy chłopiec*, prev. Danuta Ćirlić–Straszyńska, Nasza Księgarnia, Warszawa.
- Kušan, Ivan (1995) *Zagonetni dječak*, Znanje, Zagreb.
- Božić, Mirko (1978) *Colonnello*, prev. Maria Krukowska, Czytelnik, Warszawa.
- Božić, Mirko (1985) *Colonnello / Bomba*, Mladost, Zagreb.
- Matvejević, Predrag (2003) *Brewiarz śródziemnomorski*, prev. Danuta Ćirlić–Straszyńska, Pogranicze Sejny.
- Matvejević, Predrag (1990) *Mediterski brevijar*, Grafički zavod Hrvatske, Zagreb.
- Mićanović, Miroslav (2011) *Prom*, ur. prijevoda Leszek Małczak, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice.
- Mićanović, Miroslav (2004) *Trajekt*, Meandar, Zagreb.
- Novak, Slobodan (1997) *Mirisi, zlato i tamjan*, Zagreb, Matica hrvatska.
- Novak, Slobodan (1971) *Mirra, kadzidło i złoto*, prev. Danuta Ćirlić–Straszyńska, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa.
- Orhel, Neven (1999) *Alarm na oddziale onkologii*, prev. Władysław Romanowski, Agawa, Warszawa.
- Orhel, Neven (1990) *Uzbuna na odjelu za rak*, Znanje, Zagreb.
- Simić, Roman (2003) *Miejsce, w którym spędzimy noc*, ur. prijevoda Marta Hopfer, Verso, Olsztyn.
- Simić, Roman (2000) *Mjesto na kojem ćemo provesti noć*, Naklada MD, Zagreb.
- Šegedin, Petar (1944) *Djeca Božja*, Matica hrvatska, Zagreb, <http://riznica.ihj.hr>, posjet 28. kolovoza 2017.
- Šegedin, Petar (1973) *Dzieci boże*, prev. Irena Olszewska, Jan Wierzbicki, Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza, Warszawa.

- Šoljan, Antun (1968) *Izdajice*, Zora, Zagreb, <https://kontext.korpus.cz/>, posjet 30. kolovoza 2017.
- Šoljan, Antun (1972) *Zdraycy*, prev. Barbara Nowak, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa.
- Špoljar, Krsto (1987) *Czas i pajęczyna*, prev. Hanna Kirchner, Wydawnictwo Literackie, Kraków.
- Špoljar, Krsto (1983) *Kłopoty z muzą*, prev. Danuta Ćirlić–Straszyńska, Wydawnictwo Łódzkie, Łódź.
- Špoljar, Krsto (1976) *Neprilike s muzom*, Razlog, Zagreb.
- Špoljar, Krsto (1990) *Ślub w Paryżu*, prev. Danuta Ćirlić–Straszyńska, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa.
- Špoljar, Krsto (1980) *Vjenčanje u Parizu*, Matica hrvatska, Zagreb.
- Špoljar, Krsto (1971) *Vrijeme i paučina: sentimentalni odgoj na hrvatski način*, Matica hrvatska, Zagreb, <http://riznica.ihj.hr>, posjet 28. kolovoza 2017.
- Štiks, Igor (2007) *Elijahova stolica*, Fraktura, Zaprešić, <https://kontext.korpus.cz/>, posjet 30. kolovoza 2017.
- Štiks, Igor (2009) *Krzeseł Eliasza*, prev. Danuta Ćirlić–Straszyńska, Wydawnictwo W.A.B., Warszawa.
- Ugrešić, Dubravka (1989) *Forsiranje romana reke*, August Cesarec, Zagreb.
- Ugrešić, Dubravka (1992) *Forsowanie powieści-rzeki*, prev. Danuta Ćirlić–Straszyńska, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa.
- Ugrešić, Dubravka (1999) *Kultura laži*, Arkzin, Zagreb.
- Ugrešić, Dubravka (2006) *Kultura kłamstwa*, prev. Dorota Jovanka Ćirlić, Czarne, Wołowiec.

Literatura

- Anić, Vladimir (1998) *Veliki rječnik hrvatskog jezika*, Novi liber, e-izdanje (CD-ROM), Zagreb.
- Barić, Eugenija, Mijo Lončarić, Dragica Malić, Slavko Pavešić, Mirko Peti, Vesna Zečević, Marija Znika (1997) *Hrvatska gramatika*, Školska knjiga, Zagreb.
- Babić, Stjepan, Stjepko Težak, Ivo Škarić, Dalibor Brozović (2007) *Glasovi i oblici hrvatskoga književnoga jezika*, Globus, Zagreb.

- Babić, Stjepan, Milan Moguš (2011) *Hrvatski pravopis usklađen sa zaključcima Vijeća za normu hrvatskoga standardnog jezika*, Školska knjiga, Zagreb.
- Belaj, Branimir, Goran Tanacković Faletar (2014) *Kognitivna gramatika hrvatskoga jezika*, Disput, Zagreb.
- Brabec Ivan, Mate Hraste, Sreten Živković (1968) *Gramatika hrvatskosrpskoga jezika*, Školska knjiga, Zagreb.
- Brala, Marija M. (2000a) *English, Croatian and Italian Preposition from a Cognitive Perspective. When 'at' is 'on' and 'on' is 'in'*, doktorska disertacija, University of Cambridge.
- Brala, Marija M. (2000b) „Understanding and translating (spatial) prepositions: An exercise in cognitive semantics for lexicographic purposes”, *Working Papers in English and Applied Linguistics* 7, 1–24.
- Graljuk, Silvija (2013) „Prijedlozi s akuzativom u hrvatskom i ukrajinskom jeziku: sličnosti i razlike”, *Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур. Пам'яті академіка Леоніда Булаховського. Пам'яті академіка Леоніда Булаховського.* ur. Oľga Palamarčuk, Kyjivs'kyj universytet, Kijev, 29–36.
- Daković, Sybilla (2015) „Polskie ekwiwalenty abstrakcyjnych użyc chorwackiego przyimka prema”, *Language and Literary Studies of Warsaw*, 5, 91–105.
- Daković, Sybilla (2017) „Polskie ekwiwalenty przekładowe chorwackiego przyimka unatoč”, *Slavica Wratislaviensia* CLXV. Wyraz i zdanie w językach słowiańskich 9. Opis, konfrontacja, przekład, 79–89.
- Dunaj, Bogusław (2007) *Współczesny słownik języka polskiego*, Langenscheidt, e-izdanie (CD-ROM), Warszawa.
- Hrvatski jezični portal*, <http://hjp.znanje.hr>, posjet 13. kolovoza 2017.
- Inny słownik języka polskiego* (2010) ur. Mirosław Bańko, PWN, Warszawa.
- Jezični savjetnik Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, <http://jezicni-savjetnik.hr/?page=7>, posjet 20. prosinca 2017.
- Katičić, Radoslav (2002) *Sintaksa hrvatskoga književnog jezika*, HAZU/ Globus, Zagreb.
- Klebanowska, Barbara (1969) „Funkcje przyimka naprzeciwko”, *Poradnik językowy*, 3/1969, 141–148.
- Lesz-Duk, Maria (2011) *Przyimki wtórne w języku polskim. Stan współczesny i ewolucja*, Wydawnictwo Akademii im. Jana Długosza, Częstochowa.

- Matas Ivanković, Ivana (2014) *Izražavanje prostora i vremena prijedlozima s genitivom u hrvatskom i ruskom jeziku*. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb.
- Matovac, Darko (2017) *Prijedlozi u hrvatskome jeziku*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb.
- Milewska, Beata (2003a) *Przymyki wtórne we współczesnej polszczyźnie*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk.
- Milewska, Beata (2003b) *Słownik polskich przymków wtórnych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk.
- Moguš, Milan, Maja Bratanić, Marko Tadić (1999) *Hrvatski čestotni rječnik*, Školska knjiga, Zagreb.
- Nazalević Čučević, Iva, Jelena Cvitanušić Tvico (2012) „Načini izražavanja dopusnosti u hrvatskome jeziku”, *Bosanskohercegovački slavistički kongres: zbornik radova. Knj. 1*, ur. Senahid Halilović, Sarajevo, 527–539.
- Opačić, Nives (2009) *Reci mi to kratko i jasno*, Novi liber, Zagreb.
- Przybylska, Renata (2002) *Polisemia przymków polskich w świetle semantyki kognitywnej*, Universitas, Kraków.
- Raguž, Dragutin (1997) *Praktična hrvatska gramatika*, Medicinska naklada, Zagreb.
- Rječnik hrvatskoga jezika* (2000) ur. Jure Šonje, Leksikografski zavod „Miroslav Krleža”/ Školska knjiga, Zagreb.
- Silić, Josip, Ivo Pranjković (2007) *Gramatika hrvatskoga jezika*, Školska knjiga, Zagreb.
- Słownik języka polskiego*, PWN, <https://sjp.pwn.pl/slowniki>, posjet 20 rujna 2017.
- Słownik języka polskiego*, ur. Witold Doroszewski, <https://sjp.pwn.pl/doroszewski>, posjet 13 travnja 2018.
- Šarić, Ljiljana (2008) *Spatial Concepts in Slavic. A Cognitive Linguistic Study of Prepositions and Cases*, Harrasowitz Verlag, Wiesbaden.
- Šarić, Ljiljana, Wiebke Wittschen (2010) *Rječnik sinonima hrvatskog jezika*, Jesenski i Turk, Zagreb.
- Uniwersalny słownik języka polskiego* (2004) ur. Stanisław Dubisz, e-izdanje (CD-ROM), PWN, Warszawa.
- Veliki rječnik hrvatskoga standardnog jezika* (2015) ur. Ljiljana Jojić, e-izdanje, Školska knjiga, Zagreb.

Zovko Dinković, Irena, Gros, Linda (2018) *Spatial Minds: Conceptual Correlations of Spatial Prepositions in Hungarian, Croatian and English*, Cambridge Scholars Publishing, Newcastle upon Tyne.

SUMMARY

Sybilla Daković

CROATIAN PREPOSITION *NASUPROT* AND ITS POLISH TRANSLATION EQUIVALENTS

The article aims to examine the Polish equivalents of the Croatian preposition *nasuprot*. The method used is a part of the contextual linguistics framework, and the study was conducted on a closed parallel corpus of Croatian literary works and their Polish translations. The study consisted of two stages. In the first stage the output unit was characterised because of lexicographic and grammatical sources, after which the obtained information was compared with the data obtained during corpus analysis. In this study, we obtained information on the numerical superiority of the spatial senses of the preposition *nasuprot* over the non-spatial ones. The first group was dominated by the importance of location over the significance of the targeted traffic. Within the group of non-spatial meanings, we have identified the following senses: the addressee's meanings, the consent and the differentiating comparison.

The second stage of the study focused on the analysis of equivalence, which consisted of establishing the Polish equivalents for the abovementioned semantic groups. Secondary prepositions or strings with prepositional function were the most frequent equivalents. More distant translations concerned non-real relations and used other means of conveying particular meanings, e.g. adjective, verb, phraseme.

In the group of locational meanings, the basic equivalent could be chosen: the preposition *naprzeciw* and its variant *naprzeciwko*. The study of the equivalence in this group also revealed the closeness of the preposition *nasuprot*, which in some contexts appeared in the form of its Polish equivalents: *kolo* (*near*), *obok* (*beside*), *przy* (*at*). In the group of unparalleled accounts, due to the small number of instances, it was impossible to determine the basic equivalents for particular meanings. The study has revealed the existence of multiple means for expressing individual relations.

Keywords: *prepositions; Croatian language; Polish language; contrastive linguistics; translation equivalents; Slavonic languages*